

reménylett dolgok valósága" érdekelte. Te égen átsuhanó angyal - így kezdte a Magyar Írószövetség nevében búcsúztatóját *Szakolczay Lajos* - ám ez az angyal megszökött a lét egy másik formájába, a halhatatlanságba, megszökött egy lázban fogant álomhajón, amelynek tengere Erdély, de óceánja egyetemes. A magyar irodalmi élet Bálint Tibort életművéért halála előtt néhány nappal jutalmazta Márai Sándor díjjal, amelyet még átvett, de a legnagyobb elismerés elől - mondotta Szakolczay - Bálint Tibor álomba merült. Az Írószövetség ugyanis idén terjesztette Kossuth-díjra.

A marosvásárhelyi íróársak, olvasók, barátok nevében *Nagy Pál* búcsúzott, aki a jelenkori magyar prózairodalom erdélyi ágának nagy egyéniségeként jellemezte az elhunyt író. Teljességgel Kolozsvár írója volt - hangzott a búcsú - senki sem látott bele oly tökéletesen a sok arcú kincses város gazdag múltjába és jelenébe. Páratlan sikerű nagyregénye a *Zokogó majom*, semmit sem veszített erejéből, ám Bálint Tibor emellett vérbeli novellista volt és a miniesztétika mestere. *Lászlóffy Aladár* így búcsúzott: Bálint Tibor, Kálmánka, a született szegény a tehetség milliárdosa volt. Nagyon szeretett ezen a nyelven írni, ezen a nyelven élni, és ezen a nyelven aludni a halált.

A ravatal mellett elhangzó három búcsúbeszéd után a gyászmenet a sírig kísérte az író földi maradványait, ahol a Napsugár, a Romániai Magyar Írók, a Romániai Pen-Klub nevében, s amint oly megrendítően mondta, szeretett szülővárosa, Kolozsvár nevében *Fodor Sándor* író búcsúzott. Több mint negyven éve számoltam legjobb barátaim közé - mondotta Fodor Sándor - aki csak most okozta a legnagyobb csalódást, mert elhagyott. Minden ember, aki legalább egy fát ültetett, elmondhatja magáról, hogy nem élt hiába. Bálint Tibor egész virágoskertet telepített olvasói lelkébe, és soha nem adta el tehetségét a zsarnoki hatalomnak, bármilyen nehéz volt az élete. Személy szerint nem búcsúzom, hiszen majd találkozzunk, de búcsúztasson Kolozsvár harangjainak muzsikája, hangzottak az elválás szavai Fodor Sándortól.

Köllő Katalin

A gyémántfejű ember

Ha az „úr” szót valaki a nevéhez hozzábiggyesztette, azonnal tiltakozott. - Csak *Bálint Tibor*, „úr” nélkül - mondta ilyenkor. A szomorú hírt, nagy fájdalommal, mégis így mormoltam magamban: Bálint úr örökre megpihent...

Sokszor leírták, hogy a *Zokogó majom* című regényével új korszakot nyitott a magyar regényirodalomban. Aztán rendszerint - jóval halkabban azt is hozzátették: annak sikerét későbbi alkotásai közül már egyik sem múlta túl. Pedig folytatása, a *Zarándoklás a panaszfalhoz* című is rendkívüli közönségiskert aratott.

Kolozsváron kezdte írói pályafutását 1953-ban az Igazságnál. Bukaresti kerülő következett, amely a *Falvak Dolgozó Népe* és az *Ifjúmunkás szerkesztőségén* keresztül vezetett, aztán visszatért Kolozsvárra, s nyugdíjazásáig a *Napsugár* című gyermeklap szerkesztője volt.

A Napsugárnál abban az időszakban kiváló gárda dolgozott. A legendává alakult mesék szerint ott történt, hogy a szerkesztők és a lapot illusztráló neves képzőművészek, gyufás skatulyákon egymásnak rangokat osztogattak. A legnagyobb rang a „Bá” volt. Azt állítólag egyedül Nagy Imre, Erdély kiváló grafikus-festője érdemelte ki. A következő a ranglétrán az „Úr” volt, ezt mások mellett Fodor Sándor, Kányádi Sándor, majd később Bálint Tibor is megkapta.

- Fodor úr, az más! Hozzá illik ez a szó! De hozzám?! Egy Pata utcai proli gyerekhez? Sehogy sem pásszol - szabadkozott valahányszor, amikor köszöntésem a Napsugárnál „rangosztás idején” kapott címére is utalt.

Proli származására ugyanis legalább annyira büszke volt, mint a *Zokogó majomra*. S ezeknél csak egyik-másik remek novellájára, illetve a „köröm hátára” írt öt-tíz soros, magyar és világirodalmi klaszrikusok portréit megrajzoló „jegyzeteire” volt talán büszkébb.

Bálint úr nyugdíjasként az utóbbi évtizedben hetente feljárt a Szabadság szerkesztőségébe, s miután a heti penzumát átadta, a szerkesztőség türelmesbijeivel elbeszélgetett. Látogatásai nemegyszer hosszú, kedélyes vitába torkolltak a honoráriumok szimbolikus nagyságrendjéről, az íróember sorsáról. Szípor-kázott, dőlt belőle a humor. Alapelve szerint rosszat nemigen mondott senkiről. Viszont, ha valakit nagyon meg akart dicsérni, mutatóját intő szándékkal felemelte, és roppant komolyan közölte:

- Az egy gyémántfejű ember!

Novelláiban, regényeiben személyes élményeit örökítette meg, az egyszerű, külvárosi embereket, a hétköznapiakat, az örömeiket és a kínlódásaikat. A dráma nála szinte mindig sajátos humorral keveredett, s rendkívüli tehetséggel tudta a partikulárist egyetemessé formálni.

Amikor utolsó regényét, trilógiája befejező részét, a Babel toronyházát olvastam, túlon-túl hangos késő éjszakai kacarászásaim szomszédharagot váltottak ki. De Bálint úr prózáját elég nehéz lett volna vakbélgyulladásos komolysággal olvasgatni. Pedig a humoron kívül van a prózájában valami, ami sokkal inkább figyelmet érdemel. S ez a valami: a mondat. Egyszer valaki azt mondta: Bálint Tibor prózájában a mondat olyan, mint a templomban az oltár. Igaza volt.

Szerettem volna egyszer - majd alkalom adtán, gondoltam mindig magamban - valami ilyen nagyszerűt mondani-írni Bálint úrról. Immár örökké adósa maradok, de amilyen nagyvonalúnak ismertem, ezt talán megbocsátja nekem. Mint ahogyan az általa annyira szeretett anyanemzet is adósa maradt. Például a Kossuth-díjjal. Csak reménykedhetünk, hogy ezt is megbocsátja. Hiszen lágyszívű és gyémántfejű ember volt.

Tibori Szabó Zoltán

Bálint Tibor

Egyszer én is harangoztam

Hiába áltatjuk magunkat: a gyermekkor közvetlen élménye mindenkiben elmerül, s amit a letűnt időkből látunk és nézünk, nem az a gyerek látja és nézi, aki a történés pillanatában voltunk, hanem a közöttünk s az emlékek között álldogáló fiúcska vagy kislány. S ezáltal minden, ami velünk történt, egy fejlettebb értelem szűrőjén szűrődik át és már minősítést kap. De néha akadnak pillanatok, amikor a lelkünk hirtelen viháncolni kezd vagy bukfcenet vet, mert ráismert egykori önmagára: a közvetlen pillanatra. Akivel leggyakrabban esik meg ez a csoda, arról szokás azt mondani, hogy benne él a gyermekkorában, jóllehet a kifejezés nem pontos, s legfőljebb a hajlamot, az érzékenységet jelezheti, amellyel egy-egy ember életének első éveiből helyzeteket, eseményeket képes visszaidézni.

Ha lehunyom a szemem és a szülőföldre gondolok, a külvárosokra és a belvárosi utcákra, a Házsongárdra meg a hóstáti negyedre, az Írisz-telepre és a Csillaghegyre, a Kálvária-templomra és a Rabok kertjére, gyöngéd képek vonulnak tova előttem, mint tavaszi félálomban, s ilyenkor látom igazán, hogy mi mindenre is emlékszem. Érzem, hogy a leheletem tej szagú, hogy zsenge bordáim szinte ropognak a friss levegőn, és járáshoz alig szokott talpam külön-külön csiklandozza valamennyi homokszem, miközben leereszkedem valami homályos patakmederbe, a hatalmas és méregzöld keserűlapik közé, ahonnan hűvös iszapszag csap fel, és egy lila fazék sejlík elő a borzongatóan titokzatos parti bokor alól.

A szülőföld lebegő teknő a bodzabokrok árnyékolta malomárok vizén és boldog sejtés, hogy az ismeretlen kanyarok, sötét hidalgak, bolgárkertek paradicsomos mentaillatú partjai után egyszer kijutok majd a végtelen kék tengerre.

A szülőföld három szem sárga szilva egy fekete sírkőlapon és az a gyerekes meggyőződés, hogy miközben a kövön átmelegedett gyümölcsöt majszolom a Házsongárdi temetőben, dédnagyapáim húsából táplálkozom, akikhez lenyúlik a szilvafa gyökere.

A szülőföld hársillatú szorongás, egy kép, amely fölidézi, hogy ott kuporgok a Farkas utcai vén fa lombjai között, s miközben óvatosan szedegetem a virágot, nehogy a járdán kocogó emberek észrevegyenek és fölhívják rám a rendőr figyelmét, egy szépen berendezett szoba homályát kémlelem, amelyben fiatal pár ölelkezik.

A szülőföld egy apró hal, amelyet a lezárt malomárok pangó vizéből halásztam ki édesanyám szakadt selyemharisnyájával, hogy aztán kannába téve átnyargaljak vele a városon, mintha meg volnék győződve, hogy a halacska hasában gyémántdarab rejtőzik.

A szülőföld gyertyafényes viskóból kiszüremelő fohász, egy asszony suttogó hangja, aki kilenc keddi böjtöt fogadott, csak hogy előkerüljön a sárgafoltos macskája.

A szülőföld édes és érces harangszó, amely az aranylógaluskákat ringatja a vasárnapi húslevesben.

A szülőföld a katonazenekar felfűjt képű trombitása, akinek ringatózó lépkedés közben a hátába lehel a nagydobot vonzó póniló.

A szülőföld az a hely, ahol legtitkosabb és legyötrőbb vágyam az volt, hogy legalább egyetlen napig magamban lehessek egy Chifor nevű tulajdonos szódavíz-töltő telepén, s kedvemre leihassam magam a sasszájú üvegekből felszökő szénsavas életelixirrel...